

11. URHEILUSSA KILPAILEVAT MASKULIINISUUDET

Urheilu on hypermaskuliininen elämänalue. Selvimmin se näkyy huippuvalmennuksen organisoitumisessa. Naisellisuus tai epämiehekkyyks ei kuulu urheilukentille eikä urheilun suureen kertomukseen, jonka löydämme urheilujournalismista. Oikea miehisuus on yhtä kuin oikea urheilullisuus. Urheilun periaatteet vastaavat hegemonisen maskuliinisuuden periaatteita. Tuttuja väitteitä, mutta myös karua todellisuutta. Onko urheilun ja miehisyyden rikkumattomalta näyttävässä yhteisyydessä olemassa murtumakohtia, tehdäänkö valmennuksessa toisin, esitetäänkö moninaisia urheilijakuvia, ovatko urheilun periaatteet muuttumattomia?

Ihmisten lisäksi myös yhteisöt ja instituutiot voivat olla maskuliinisia tai feminiinisiä.¹ Ensimmäisessä esimerkissäni tarkastelen erilaisten valmennusorganisaatioiden työtapoja, työnjakoa ja niiden suhdetta maskuliinisuuteen. Ottaako nykyaikainen huippu-urheiluvalmennus paremmin huomioon erilaiset miehet ja miehisyydet kuin perinteinen verta, hikeä, kyyneleitä -metodi? Millä ehdoilla urheiluvalmennus ja sitä kautta miehisuus valmennusorganisaatioissa rakentuu ja rakennetaan?

Hegemoninen maskuliinisuus tuotetaan nykyisin parhaiten julkisessa sanassa ja erilaisissa tiedotusvälineissä.² Urheilusivuja selatessa voi tuntua siltä, että mikään ei ole muuttunut - parhaat nostetaan tähdiksi, häviäjät katoavat historian hämäriin. Vaikka näin onkin, niin muutosta on toki tapahtunut voittajatyyppeiden sisällä ja miehin ranking-lista on pikkuhiljaa kokenut mullistuksia. Toinen esimerkkinä porautuu urheilujournalismin maskuliinisuushierarkioihin. Miten urheilutähteys tuotetaan mediassa ja miten erilaisia maskuliinisuuksia edustavat mediaurheilijatyyppit sijoittuvat tämän päivän maskuliinisuushierarkiassa? Ketkä ovat voittajia, ketkä häviäjiä eilen, tänään ja huomenna.

Oikea miehisuus opitaan nykyään urheilukäytännöissä ja moderneissa yhteiskunnissa miehiksi vihkiydytään juuri urheilusaavutusten avulla.³ Urheilumaailmassa näyttää vallitsevan symbioottinen yhteys oikean miehisyyden ja urheilun periaatteiden välillä. Mitkä nämä yhteiset periaatteet ovat ja voidaanko niitä kritisoida asettamalla näkökulma totutusta poikkeavasti? Onko lopulta niin, että sekä

miehisyyttä että urheilu kärsivät niiden välille asetetusta yhtäläisyysmerkistä. Onko olemassa kolmas tie, jossa miehisyyttä ei tarvitse korvata naisellisuudella eikä urheilua kuntoliikunnalla. Vanhaa, ajassamme käyttökeltotonta maskuliinisuutta, täytyy purkaa ja uutta positiivista miestä rakentaa. Mutta löytyykö urheilusta ja liikuntakulttuurista tarvittavia remonttitarpeita ja rakennusvälineitä näin vaatimaan tehtävään?

Moderni urheiluvalmennus ja instituutioiden maskuliinisuus

Pari vuosikymmentä sitten näytti siltä, että urheilukentiltä löytyy se oikea miehisyyttä. Ei tarvinnut kyseenalaistaa miehistä paremmuutta, kun naiset eivät saavutuksineen olleet kyseenalaistamassa miehistä hegemoniaa. Tästä huolimatta minunkin junioriurheilemiseni oli lastattu kysymyksillä miehisyydestä; isän symbolinen voittaminen, mieheksi initioituminen urheilujoukkueessa, työväenluokkaisen ja keskiluokkaisen miehisyyden tai eri urheilulajien miehisyyden ymmärtäminen olivat niitä porraspuita, joita pitkin jo 1970-luvulla piti kiivetä kohti aikuista miehisyyttä.⁴

Suomalainen urheiluvalmennus on kehittynyt viime vuosikymmenten aikana suuresti ja suhde miehisyyteenkin on muuttumassa. Kirjoitukseni esimerkkitapauksina on hiihto ja mieshiihtäjien valmennus sekä juoksu ja miesjuoksijoiden valmennus eli urheilun "paperi ja metalli". Näiden kahden hyvin tunnetun esimerkin valossa yritän piirtää kuvan niistä keinoista, joilla suomalaisessa urheiluvalmennuksessa pyritään tuloksiin. Samalla ne kertovat jotain niistä ehdoista, joiden pohjalta miehisyyttä näissä järjestelmissä rakentuu. Rajoitan tarkasteluni viimeiseen kymmeneen vuoteen.

Martti Vainion dopingkäräyksen jälkeen 1984 juoksijoita johdettiin vähän aikaa "tieteellisesti". Kun tuloksia ei alkanut kuulua, niin käännettiin takkia ja palattiin "sisulla ja sydämellä" -metodiin päävalmentaja Juha Väätäisen myötä. Viime vuodet on edetty yksinäisten susien vetämällä vankkureilla, kun yhtenäistä valmentautumislinjaa ei ole löydetty. Hiihtäjät ovat jo 1980-luvun alusta lähtien uskoneet tieteelliseen valmennukseen, jonka taustalla on ollut Jyväskylän yliopiston liikuntabiologian laitos ja nykyinen Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. Hiihdon päävalmentajat ovat olleet hyvin kiinteässä vuorovaikutuksessa edellä mainittujen laitosten kanssa.

Eroista huolimatta kumpikin suomalaisen tulosurheilun ydinlaji toimii samoin rakenteellisin ehdoin. Suomalaisessa tuotantoelämässä puhutaan tehokkuudesta,

hallitusta rakennemuutoksesta ja työelämän joustavoittamisesta. Urheilumaailman piirissä urheilujärjestöjen yhdistäminen, urheilujärjestöjen tehokkuusarviointi ja tieteellinen valmennus ovat niiden vastinparit. Miehisyyssuhteen kannalta mielenkiintoisinta on vertailla huippu-urheilutuotannon organisaatioita ja niiden tekemiä valintoja eri valmennustapojen ja -ideologioiden suhteen.

Huippu-urheilun tuotantoketju on perinteisesti ollut lyhyt. Se on sisältänyt kolme osaa: urheilijan eli materiaalin, valmentajan eli muokkaajan ja johtajia niin seura- kuin liittotasollakin. Vaikka ketjuun on kiinnittynyt yhä enemmän erikoisalojen asiantuntijoita fysioterapeuteista ravintoasiantuntijoihin ja psykokonsulteista pastoreihin, niin itse ketju on monissa lajeissa vieläkin sama. Moderneimmissa tuotantolaitoksissa ketju on jo pitkään ollut toisenlainen: ammattimiehen, työnjohtajan ja johtajan lisäksi ketjussa on ollut tuotekehittäjä, "inssi". Urheilussa tieteellinen valmennus muutti tuotantoketjun samankaltaiseksi, päävalmentaja vastaa nyt tehtaan tai verstaan diplomi-insinööriä. Vaikka muutos näyttää yksinkertaiselta, niin esimerkitapauksissanikin toinen, hiihto, on alkuhankaluuksien jälkeen omaksunut muutoksen. Sen sijaan juoksu-urheilu ei ole suostunut taipumaan vääjäämättömältä näyttävään kehitykseen.

Syy tuotantoketjun uudistamispakkoon löytyy huippu-urheilun kehittymisestä suuntaan, jossa ratkaisevat erot yksilöiden ja joukkueiden välille syntyvät urheilutieteellisten ja valmennusopillisten innovaatioiden tuloksena. Urheilulajien nopeutunut eriytyminen kiihdyttää kehitystä, mikä näkyy erityisen selvästi hiihtourheilussa: hiihdossa on kaksi tyyliä tai hiihtotapaa vieläpä jatkuvasti vaihtuvin kilpailumatkoin. Näiden lisäksi hiihdetään takaa-ajokilpailu ja viesti. Mäkihypyssä V-tyyli, pistelaskun uudistaminen, joukkuemäki ja yhä uudet välineet ovat viime vuosina kiihdyttäneet muutosten virtaa. Katsojille näkyvät muutokset ovat kuitenkin vain pintakuohua verrattuna niihin keksintöihin, joita eri urheilutieteen haarat tai valmennusmetodien sovellukset ovat tuoneet mukanaan. Pelkästään hiihdon uusien suoritustekniikkojen opettelu ja oikean harjoitustavan kehittäminen vaatii monivuotisen eri tieteenaloja yhdistävän tutkimus- ja kokeiluprojektin, vaikka hiihto periaatteessa onkin yksi puhtaimmista kestävyysurheilulajeista.

Urheilutuotannon rakennemuutos, jota ilman ei huipulle ole asiaa, on mullistanut urheilutulosten tuotantoketjun tavalla, jota ei ole ohitettu jälkiä jättämättä. Monen pitkän linjan urheilujohtajan ja -valmentajan perususkomukset ja ennen hyväksi koetut keinot ovat joutuneet koetukselle. Myöskään uusien akateemisten

valmentajien ei aina ole ollut helppoa vakuuttaa urheilupäättäjiä metodiensa paremmuudesta, koska valmennusinnovaation ja saavutetun huippu-urheilutuloksen välinen aika saattaa venyä useiksi vuosiksi ja muuttuvia tekijöitä on kymmenittäin alkaen sopivasta urheilija-aineksesta päätyen mahdollisesti (doping)lääketieteelliseen sovellukseen tai mielikuvapsyykkaukseen juuri ennen ratkaisevaa suoritusta.

Sopeutuminen tähän uuteen tilanteeseen on onnistunut eri urheilulajeissa hyvin eri tavoin. Esimerkkitapauksissani tämä sopeutuminen tai sopeutumattomuus näkyy välillisesti myös urheilijaan suhtautumisessa. Miesjuoksijoita on viime vuosina pidetty eräänlaisina perinteen pettäjinä, heitä on haukuttu laiskoiksi maailmankiertäjiksi ja heitä on jopa neuvottu pidättäytymään seksistä. Mieshiihtäjiltä on vastaavasti odotettu parempaa, epäonnistumisten yhteydessä on vedottu kovaan kilpailuun tai valmennusmetodien ja -tuen kehittymättömyyteen ja riittämättömyyteen. Miesjuoksijoihin on suhtauduttu lyhytjänteisesti, tunteenomaisesti ja irrationaalisesti, mikä on johtanut välien katkeamisiin ja erakoitumisiin. Mieshiihtäjät ovat sen sijaan olleet pitkäjänteisessä, itseään korjaamaan pyrkivässä rationaalisessa järjestelmässä, jossa valmentautuminenkin on näyttänyt olevan perhepiirissä tapahtuvaa yhteistoimintaa.

Maskuliinisuusnäkökulmasta katsottuna juoksu-urheilun valmennusinstituutio edustaa perinteistä, patriarkaalista, valmentaja- ja johtajakeskeistä sekä jäykkää joko-tai -organisaatiota, jolla ei ole kykyä itserefleksiivisyyteen saati epävarmuuden kestämiseen. Hiihtourheilu on vastaavasti moderni, metodi- ja valmentajakeskeinen, aikaan sopeutuva ja (bio)tieteellisille innovaatioille avoin järjestelmä. Näiden rakenteellisten ehtojen vallitessa syntyvät myös vuorovaikutussuhteet, joissa sitten rakentuu kyseisen urheilulajin institutionaalinen maskuliinisuus.

Urheiluorganisaation edustama ja rakentama maskuliinisuus ei tietenkään vastaa yksi yhteen sitä miten maskuliinisia tai feminiinisiä miehiä tai naisia yksittäiset urheilijat ovat, vaikka sillekin argumentille voisi löytyä perusteita.

Vaikka hiihtourheilun organisaatio näyttääkin auvoisalta, niin huippu-urheilun tulosvaatimusten ja valmentautumisen kehittymisen välillä näyttää olevan ratkaisematon ristiriita. Kun vuoden 1993 hiihdon maailmanmestaruuskilpailut Falunissa menivät suomalaisilta mieshiihtäjiltä penkin alle, niin turhautunut päävalmentaja Pekka Vähäsöyrinki ei pystynyt pidättämään itseään, vaan hän oli valmis löytämään syyllisen menestymättömyyteen mieshiihtäjistä ja nykyajan pehmeästä "Nuori Suomi -hengestä".⁵ Vaikka kyseessä oli itsepuolustukseen

verrattava ryöpsähdys, jonka totuudellisuuden seuraavan vuoden Lillehammerin olympiakisojen menestys ja hiihtoliiton oma myöhempi uudelleenarviointi todistivat, niin se on myös osoitus niistä paineista, joissa nykyisiä ja tulevia urheilusankareita kasvatetaan.⁶ Näissä paineissa myös kysymys oikeasta miehisydestä on aina läsnä. Julkisuudessa jonkinlaisena uuden sukupolven pehmovalmentajana tunnetun Vähäsöyringinkin tuli reivata itsestään hädän hetkellä esiin kova puolensa - kyky toisten syyllistämiseen. Samanlaisia tilanteita urheilumaailma on tietysti pullollaan, valmentajia ja urheilijoita erotetaan, hyllytetään ja haukutaan julkisesti. Eikä edes hiihtourheilun organisointi ole vielä millään lopullisella tasollaan. Seuraava edistysaskel lienee jo otettu, kun muutamat suomalaiset huippu-urheilijat - esimerkkeinä Mika Myllylä ja Sari Essayah - ovat alkaneet yhä enemmän valmentaa itse itseään. Urheilija on tulevaisuudessa riippumattomampi vanhasta tuotantoketjusta, josta jäljelle jäävät vain urheilijan kanssa tasa-arvoisesti toimivat eri alojen asiantuntijat ja tutkijat.

Uusi valmennuskulttuuri on vasta tulollaan, vaikka urheilijat näyttäisivät olevan yllättävänkin valmiita ottamaan sen vastaan. Curt Lindströmin loistavasti menestynyt jääkiekkomaajoukkue lienee paras esimerkki tästä. Luottaminen urheiliijaan ja hänen vastuuntuntoonsa, yhtä lailla kuin luottaminen työntekijään, on uutta Suomessa. Muutos on melko varmasti suurempi mullistus kuin siirtyminen tieteelliseen valmennukseen. Se ei voi olla vaikuttamatta valmennusorganisaatioihin monin tavoin. Odotettavissa on siis mielenkiintoisia tilanteita, joissa neuvotellaan ja määritellään uudelleen myös valmennusinstituutioiden maskuliinisuuksia ja feminiinisyyksiä.⁷

Urheilujulkisuuden muuttuvat maskuliinisuushierarkiat

Urheilun valmennusjärjestelmissä esiintyvät maskuliinisuudet muodostavat institutionaalisen osan urheilevan miehen mahdollisuuksista rakentaa mieheyttään. Tiedotusvälineiden luomasta urheilujulkisuudesta miesurheilija taas löytää samaistumiskohteet ja mieheyden kulttuuriset merkitykset. Vuosikymmenen verran jatkuneen liikuntaboomin aikana urheilijamiehet ovat tulleet tutuiksi muualtakin kuin urheiluruudusta ja lehtien urheilusivuilta. Samalla urheilijoilta on alettu vaatia urheilutulosten lisäksi ainakin mainostamiskykyä ja jäsenyneyttä mielipiteitä maailman asioista. Joistakin urheilusankareista on tullut elokuvatähtien kaltaisia yötäpäivää seurattuja julkkiksia⁸. Sankareitakin on monenlaisia, sillä jostakin syystä monet suomalaisen urheilun mielenkiintoisimmista miestyypeistä pyyhkiytyvät

vuosien vieressä pois kollektiivisesta muististamme. Toiset nostetaan jatkuvasti esiin, toisia ei edes haluta muistaa. Tarkoitukseni on pohtia, miten erilaisia urheilun miestyyppejä tiedotusvälineissä tuotetaan, minkälaisia nuo ideaalityypit ovat ja minkälaiseen hierarkiaan ne tänä päivänä asettuvat.

Urheilutoimittajat toimivat portinvartijoina ja mielikuvamaalareina urheilijan ja yleisön välissä. Heistä on ensisijassa kiinni se, minkälaisia urheilijamiehiä ja heistä syntyviä käsityksiä yleisö saa luettavakseen, katseltavakseen ja kuultavakseen. He siivilöivät menneisyydestä joko tiedostaen tai tiedostamattaan ne miesurheilijatyypit, jotka soveltuvat heidän käsityksiinsä sopivista malleista nykynuorille. Historiasta haetaan vastauksia nykyajan kysymyksiin, joista yksi on käsitys urheilijan oikeasta miehisyysdestä. Tiedotusvälineiden kautta urheilevista miehistä ja miehisyyksistä muodostuukin kuvia, jotka kertovat ehkä vähemmän kohteestaan urheilijoista kuin tätä tietoa välittävistä ja tuottavista toimittajista.⁹

Kiinnostus urheilijoita ja heidän elämäänsä kohtaan on lisääntynyt erilaisissa medioissa. Myös erilaisten urheilijamiehistä kertovien diskurssien määrä on monipuolistunut. Toimittajasukupolvien vaihtuessa "urheilutoimittajadiskurssitkin" ovat muuttuneet esimerkiksi radiossa, kun on siirrytty 1950-luvun Noposesta Häyrisen kautta 1990-luvun Lehtiseen tai Blombergiin¹⁰. Nationalistinen, miehinen ja asiallinen voisi olla osuva kiteytys esimerkiksi radion urheilutoimituksen erilaisista ja eriaikaisista valtakursseista. Vain pieni osa yleisöistä tosin enää kuuntelee urheilua radiosta. Urheilun miesdiskurssien lisääntymisen ja niiden vastaanottamisen välillä onkin merkittäviä katkoksia - naiset lukevat naisten lehtiä ja miehet lehtien urheilusivuja.¹¹

Julkisuuden diskurssit kilpailevat yleisöistä toistensa kanssa. Lukijoita, katselijoita, kuuntelijoita ja niiden avulla mainostajia yritetään houkuttaa oman tiedotusvälineen piiriin. Myös miesurheilijat ja heistä rakennetut diskurssit ovat tärkeä osa tätä kilpailua, koska urheilua ja liikuntaa seurataan yhä enemmän tiedotusvälineiden kautta. Lisääntymisestä ja moninaistumisestaan huolimatta urheilujulkisuuden erilaiset maskuliinisuudet eivät ole tasa-arvoisessa suhteessa toisiinsa. Ne järjestyvät valittavasta näkökulmasta ja aikakaudesta riippuen erilaisiksi hierarkioiksi, joissa jotkut maskuliinisuudet ovat hegemonisia, toiset marginaalisia ja osa stigmatisoituja, negatiivisesti leimattuja.¹²

Diskurssi muodostuu urheilijoista, toimittajista, tiedotusvälineistä ja yleisöistä. Urheilijat ovat raaka-ainetta, josta toimittajat muokkaavat omaan välineeseensä ja omille yleisöilleen sopivat urheilijamiesten mallit. Ketju ei ole kausaalinen, vaan yhtä hyvin kuin urheilija ja hänen saavutuksensa niin mikä muu ketjun osa tahansa vaikuttaa syntyvään diskurssiin.

Urheilutoimittajalla on usein oma mielilajinsa, jossa hän toimii "hovitoimittajana". Hänellä on myös omat suosikkiurheilijansa, joiden kanssa hän saattaa jakaa joitakin ominaisuuksia - sosiaalisen taustan, persoonallisuuden piirteen tai vaikkapa rakkauden Koillismaahan - joilla ei välttämättä ole mitään tekemistä urheilijan urheilusuorituksen kanssa. Urheilulajit myös sopivat eri tiedotusvälineisiin poikkeavasti, mikä vaikuttaa urheilijatyypien valikoitumiseen. Lehdessä on helppoa esittää tuloksia, tilastoja ja erilaisia listoja, mutta niissä on paljon vaikeampi kertoa estetiikasta tai ruumiillisista kokemuksista. Urheilujournalistilla voi myös olla aika vankka käsitys omasta yleisöstään, vaikka lukija-, katsoja- ja kuuntelijatilastot kertoisivatkin enemmän tarjonnasta kuin kysynnästä. Vasta aivan viime vuosina ovat urheiluyleisöt alkaneet eriytyä, kun taivaskanavien ja urheilun erikoislehtien myötä tarjonta on monipuolistunut.

Kun seuraavassa rakennan urheiludiskurssien maskuliinisuushierarkian, niin rakennuspuina ovat valtajulkisuuden - lehtien urheilusivujen ja TV:n urheiluohjelmien - yleisöiltään laajat ja perinteisesti varsin miehiset urheiludiskurssit.¹³ Jos sama tarkastelu kohdistettaisiin koko julkiseen sanaan mainoksista naistenlehtiin, niin varmaankin miesurheilijatyypit näyttäytyisivät sisäisesti värikkäämpinä. En kuitenkaan usko, että urheilun suuri kertomus murtuisi täysin urheilujulkisuuden lievealueillakaan - Suomessa tiedetään vielä kuka kukin urheilussa on.¹⁴

Kansakuntamme kaapin päällä on itseoikeutetusti ollut miesurheilijan ideaalityyppi, johon yhdistetään perisuomalainen vaitonaisuus, pitkäjänteisyys, ylivertainen kestävyysuoritus ja legendaksi muodostunut menestys suomalaisille rakkaissa lajeissa hiihdossa ja pitkänmatkan juoksussa. Tämä suoritusurheilijan perustyyppi on jo niin vanha ja kulttuurisesti latautunut, että nykyihmisen on vaikea erottaa toisistaan totta ja tarua. Jos esimerkiksi Paavo Nurmen merkitys juuri itsenäistyneelle kansakunnalle ei olisi ollut niin suuri, olisiko hänestä - itsepäisestä, hankalasta ja erakkoluonteen omanneesta miehestä - rakennettu samanlaista legendaa? Varsinkin vuosisadan alkupuolen urheilumenestyksen taustalla olivat

hyvät organisaatiot, valmennusmenetelmät, ja harjoittelumahdollisuudet, vaikka suomalaisten mystisistä rotuominaisuuksistakin maailmalla siihen aikaan huhuttiin.¹⁵ Tämä melkoisen pimentoon jäänyt taustaselitys yhdessä julkisuudessa tapahtuneen urheilijatyypin positiivisen esittämisen kanssa on siis osaltaan rakentanut tämän suoritusurheilijan ideaalityypin.

Sen sijaan mediaurheilija on joutunut antamaan tekojensa lisäksi myös mielipiteensä ja yksityiselämänsä kansan vapaasti käytettäväksi. Hänen suosionsa ja asemansa perustuukin urheiluvoittojen lisäksi vuorovaikutuskykyihin, edustavuuteen, nokkeluuteen ja avoimuuteen. Suosion puute näkyy vastaavasti näiden kykyjen puutteena. Vaikka osa heidän mediataidoistaan on hankittu julkisuusammattilaisten koulutuksessa ja sponsoreiden vaatimuksesta, niin se vain todistaa muuttuneesta asenteesta urheilun ulkopuoliseen maailmaan - julkisuuden representaatioilla, mielikuvilla ja imagoilla on merkitystä tälle miesurheilijatyypille, mutta ennen kaikkea urheilua seuraaville yleisöille.

Mediaurheilijoiden erot perinteisiin suoritusurheilijoihin ovat selvät lähes joka suhteessa. He ovat leimallisesti kaupunkilaisia, joukkuepelien tai taitolajien harrastajia. He ovat myös ammattilaisia, joiden ihailijoita ovat poikien ja miesten lisäksi tytöt ja naiset. Teemu Selänne on päiväkodissa leikkivän "naapurin pojan" ja kaukalossa taistelevan "maskuliinisen gladiaattorin" välimuotona mediaurheilijan prototyyppi. Urheilukulttuurin nopeaa muutosta kuvaa se, että Veli-Pekka Ketolasta tai Jari Kurrista olisi yhtä hyvin voinut tulla Selänteen kaltainen megasuosikki, mutta heiltä puuttuu Selänteelle ominainen kokonaisvaltaisuus. He olivat ja heistä tehtiin leimallisesti urheilijoita, kun Selänne on jo ylittänyt pelkän urheilijan kategorian. Hänestä on tullut individuaalinen yksilö, joka pärjää vaikka ilman joukkueen menestystä.

Suoritusurheilijan ja mediaurheilijan erottaa toisistaan monin eri tavoin, sillä tyypit edustavat selvästi toisistaan poikkeavia urheilija- ja julkisuushabituksia¹⁶. Silti kummallakin on vankkumaton kannattajakuntansa niin tiedotusvälineissä kuin yleisöissäkin. Vaikka suoritusurheilija edustaakin modernia, edistysuskoista ja sektoroitunutta maailmankuvaa ja mediaurheilija postmodernia, tilannesidonnaista ja monia kulttuurin aloja yhdistävää maailmankuvaa, niin kummatkin pystyvät elämään rinnakkain suomalaisessa eriaikaisista elementeistä rakentuneessa uudessa liikuntakulttuurissamme.¹⁷

Kun kuviotani mennään alaspäin, niin ideaalityyppien väliset järjestyserot pienenevät. Tyypit eivät myöskään ole yhtä puhtaita: karismaattinen sankari eroaa selittäjästä vain osaksi ja urheilupoliitikko jakaa tieteellisen valmennuksen tuotteen kanssa samoja perheyhtäläisyyksiä. Suurin jakaja kulkeekin vanhan ja uuden välillä: yhteiskunnallisen muutoksen myötä urheilijatyypitkin vaihtuvat. Sosiaaliseen nousuun urheilun avulla uskoneet karismaattiset sankarit ja selittäjät ovat korvautumassa moderneimmilla ja rationaalisemmilla tyypeillä, joiden on ollut pakko hankkia kvalifikaatioita urheilun ulkopuoleltakin¹⁸. Tärkeintä tarkasteluni kannalta on se, että kaikki neljä tyyppiä ovat hegemonisia, kunnioitettuja ja laajasti hyväksytyjä urheilijatyyppejä.

Kaikkia edellä mainittuja urheilijoiden ideaalityyppejä löytää säännöllisesti lehtien urheilusivuja selailemalla. Eroistaan huolimatta niitä yhdistää toisiinsa muutama tärkeä ominaisuus. Jokainen niistä kertoo suurta tarinaa hyvästä urheilijasta ja hyvästä miehestä. He ovat pärjänneet, he ovat olleet sisukkaita, neuvokkaita ja ennen kaikkea: he ovat uskoneet urheiluun. Joistakin kriittisistä puheista ja teoista huolimatta kukaan ei ole liannut omaa, urheilun pesää. He eivät ole asettaneet kyseenalaiseksi niitä arvoja, joita urheilemiseen liitetään. Paavo Nurmi rikkoi amatöörisääntöjä vastaan ja Martti Vainio teki oman dopingrikkomuksensa todella häpeällisesti, mutta kumpikin itse asiassa tuki urheiluun sisäänkirjoitettua edistyksen, ennätysten, aina vain parempien tulosten logiikkaa. Kukapa enää moralisoisi ammattilaisuudesta tai muutaman vuoden päästä edes dopingista. He myös kestivät nöyryytöksensä miehen tavoin. Ne, jotka eivät kestä, eivät toteuta hegemonisen maskuliinisuuden projektia. Sellaiset urheilijatyypit vajoavat marginaaliin yhdessä muiden tyyppien kanssa, jotka jollakin muulla tavalla kyseenalaistavat menestyvän, suomalaisen, miehisen ja heteroseksuaalisen maskuliinisuuden.

Raja-alue hegemonisten ja marginaalisten miesurheilijatyyppeiden välillä on häilyvä ja yhteiskunnallisten arvostusten mukaan hitaasti muuttuva. Se on silti armoton, koska se on julkisuudessa hyväksytty ja kulttuurisesti leimaava. Olympiavoittajatkin saattavat pudota marginaaliin, vaikka suurin osa urheilun marginaalimiehistä onkin vailla huippu-urheilijan muodollista pätevyyttä. Vakaumukselliset uskovaiset urheilijat ovat hyvä esimerkki marginaalin rajamailla häilyvistä tyypeistä. Yleensä hän käy niin, että lopettaessaan uransa kesken, he katoavat vähin äänin myös urheilujulkisuudesta. He ovat eräässä mielessä pettäneet urheilun ideaalin - voittaminen ja maallinen menestys ei ole ollut heille tarpeeksi arvokasta. Sellainen ei

sovi kovin hyvin nuoren urheilijan idoliksi, joskin "muscular christianity" on jo 1800-luvulta periytyvä traditio.¹⁹ Vaikka urheilu ja protestanttinen etiikka kantavatkin samoja perusarvoja, kuten itsehillintää, ruumiin kurinalaistamista, pitkäjänteisyyttä ja rationaalisuutta, niin kääntynyt urheilija - varsinkin johonkin lahkoon kuuluva - on kyseenalaistanut juuri tuon yhteisen arvoperustan. Hän ei enää kilvoittele "samoilla yhdessä sovitulla urheilun säännöillä".

Rajan armottomuutta kuvaa myös se, että muutamat urheilumme todelliset mainemiehet ovat pudonneet marginaaliin. Juhlittu Mexican kisojen sankari, Kaarlo Kangasniemi, on muuttunut vaiennetuksi ääneksi valtajulkisuudessa, koska hän ei kestänyt urheilemisen aiheuttamia vastoinikäymisiään kuin mies. Hän rikkoi urheilua kohtaan. Henkilökohtainen tragedia, urheilun ja Suomen vuoksi menetetty terveys, on huonoa mainosta urheilumaailmalle. Huippunyrkkeilijä Reima Virtasen kohtalona oli joutua hankauksiin niin virkavallan, urheilupolitiikan kuin nyrkkeilylle vastahankaisen julkisuuden kanssa. Hänen esimerkkinsä osoittaa kuinka huippu-urheilijan on sopeuduttava ja alistuttava niin urheilumaailman sisäisiin kuin ulkoisiin vaatimuksiin. Urheilumaailma ei jatkuvaan edistykseen uskovana kulttuurin muotona jaksa sulattaa urheilijoiden henkilökohtaisia murhenäytelmiä, jotka näyttäytyvät poikkeuksina, epäonnistumisina ja virheinä urheilun suuressa kertomuksessa.

Kangasniemi ja Virtanen ovat poikkeamia myös marginaalissa, he ovat sentään olleet maailman huippuja. Huonosti menestyneet urheilijat ovat tietysti marginaalityyppejä, mutta keskinkertaiset urheilijat voivat päätyä jompaankumpaan luokkaan. Kansallisen tason hiihtäjä, jääkiekkoilija tai jalkapalloilija ei ole marginaalinen miesurheilijatyyppejä, koska hän toteuttaa niin monin eri tavoin hegemonista projektia - harrastaa suosittua lajia, on miehekäs hyväksytyllä tavalla ja hän on myös potentiaalinen menestyjä. Sen sijaan marginaaliseksi voi joutua sellainen urheilijatyyppejä, joka harrastaa pientä lajia tai jonka henkilökohtaiset ominaisuudet eivät kuulu valtavirtaan. Jotkut lajit voivat kaiken lisäksi olla marginaalisia naisellisuutensa, ilmaisullisuutensa ja esteettisyytensä, vuoksi. Myös androgyyniset miestyypit ovat jääneet usein marginaaliin, vaikka se onkin yhä hyväksytympää - urheilijamiehetkin voivat nykyään käyttää korvarenkaita ja näyttää tunteitaan. Silti ilmiö on Suomessa vielä melko harvinainen.

Ulkomaalaisten urheilijoiden esiintyminen Suomessa ja urheilujulkisuudessa on koko ajan lisääntymään päin. Edelleenkin on kuitenkin selvää, että ulkomaalaisen täytyy

olla joukkueelle selvä vahvistus, vaikka he usein ovat halvempia kuin suomalaiset kollegansa. Jos ulkomaalaisilla olisivat samat oikeudet kuin suomalaisilla, niin heillekin pitäisi riittää hyväksytyksi tulemiseen se, että he mahtuvat joukkueeseen. Marginaalisilta urheilijoilta siis vaaditaan enemmän - heidän pitää osoittaa miehisyytensä normaalimiestä paremmilla suorituksilla.

Edes loistavat suoritukset eivät silti automaattisesti takaa yhteiskunnallista arvostusta. Suomalaiset vammaisurheilijat ovat menestyneet jo vuosikausia erinomaisesti omissa olympialaisissaan ja muissa arvokilpailuissa. Pyörätuolimaraton tai käsinsauvottu pitkä hiihtomatka ovat suorituksina ehdottoman rankkoja ja miehisiä, mutta silti ne ovat julkisuudessa "vähemmän". Vammaisten ja naisten kilpaurheilua onkin arvosteltu myös heidän omista joukoistaan, koska menestymisen mallit joudutaan lainaamaan miesten maailmasta, jossa "normaalimiehet" ovat aina jo lähtökohtaisesti muita parempia. Kaikki marginaaliin joutuneet miehet eivät siis nouse sieltä edes miehisillä suorituksillaan, vaan valtamieskulttuurilta vaadittaisiin vielä suurempaa muutosta - oman vajavaisuuden tunnistamista ja hyväksyntää ennen kuin se hyväksyisi myös siitä poikkeavat joukkoonsa.²⁰

Näkymättömyyden leimalla varustetut urheilijamiestyypit eivät pysty nousemaan edes marginaaliin saati hegemoniseen asemaan, koska he eivät toteuta joko hyväksytyjä urheilun tai miehisyyden kriteereitä. Suomessa kaikkein näkymättömin ja oletettavasti negatiivisesti leimatuin urheilijamies on homoseksuaali. Urheilu on elämänaalue, jossa homoseksuaalisuuteen suhtaudutaan luultavasti kaikkein kielteisimmin. Monilla kulttuurin alueilla homoilla on Suomessakin omia alakulttuurejaan, mutta edes homojen omat olympialaiset eivät ole tuoneet näkyviin suomalaisia homourheilijoita. Pohjois-Amerikassa muutamien homoseksuaalien huippu-urheilijoiden esiintulo on helpottanut tuhansien urheilevien homojen asemaa ja heihin on alettu suhtautua kuten muihinkin urheilijoihin²¹. Jos kyse ei ole tiedotusvälineiden hienotunteisuudesta, niin syytä on etsittävä urheilukulttuurista itsestään. Homoseksuaaleihin perinteisesti liitetyt määreet: epämiehekkyyys, herkkyyys, naisellisuus, pehmeys, esteettisyys jne. sotinevat liian rajusti urheiluun liitettyjä lähes vastakkaisia laatusanoja vastaan. Myös urheilun näkyvä homososiaalisuus miesten keskeisenä toveruutena, ystävyutenä, ymmärryksenä, läheisenä yhdessäolona ja kosketteluna voi johtaa vastareaktioon, jolla yritetään karistaa homoepäilykset kovien miesten leikistä. Maskuliinisuusnäkökulmasta katsottuna kyse on myös jokaisessa miehessä itsessään olevasta "toiseudesta", oli se sitten

naisellisuutta tai muuta valtavirrasta poikkeamista, jota ei uskalleta kohdata²².

(Kuvio 1: Urheilujulkisuuden hierarkiset maskuliinisuudet)

Urheilujulkisuudesta rakentamani urheilijamiestyypit ovat historiallisesti ja kulttuurisesti muuttuvia. Hierarkia voi muuttua nopeastikin, jos urheilujulkisuudessa muutetaan suhtautumistapoja näihin esittelemiini tyypeihin ja niiden eri ominaisuuksiin. Tällä hetkellä hegemonisimpia maskuliinisuuksia edustavat tasapäisesti perinteinen suoritusurheilija ja uudempi mediaurheilija. Vaitelias on väistymässä avoimen, maalainen kaupunkilaisen, yksilöurheilija joukkuepelaajan ja kestävä taitavan tieltä. Muutos on kulttuurisesti merkittävä, koska urheilun miehiset metaforat vaikuttavat koko yhteiskunnassa²³. Suositumman urheilijamiesmallin vaihtuminen ei välttämättä vaikuta suoraan maskuliinisuushierarkian alemmilla tasoilla, jossa merkittävin jako on raja hegemonisten miestyypien ja marginaalisten miestyypien välillä. Se on edelleen selvä eikä leimatuille miesurheilijatyypeille ole vielä annettu julkisuudessa edes äänioikeutta²⁴.

Urheilemisen maskuliiniset käytännöt

Urheilun erilaiset maskuliinisuudet eivät konkretisoidu vain urheilijatyypeinä, vaan urheilu on ennen muuta toimintaa ja erilaisia osin kaikille urheilulajeille yhteisiä käytäntöjä ja perusolettamuksia. Historian kuluessa monet urheilun käytännöt ovat alkaneet merkitä samoja asioita kuin yleensäkin miehisyteen liitetyt määritykset. Tärkeimpänä syynä on tietysti ollut naisten pieni osuus tai jopa puuttuminen urheilukentiltä, -järjestöjen johtopaikoilta ja urheilujournalismista²⁵. Analysoin seuraavassa niitä urheilun maskuliinisia käytäntöjä, joiden perusteella urheilu on hegemonista suhteessa naisiin, tai miehiin, jotka eivät pysty toteuttamaan näitä vaatimuksia. Näiden miehisten käytäntöjen ansiosta urheilu onkin yksi tärkeimmistä länsimaisen maskuliinisuuden areenoista²⁶.

Urheilu on toimintaa, jossa suoritetaan ja tehdään tuloksia. Ilman määrällisiä suorituksia - ennätystuloksia ja mestaruuksia - olisi vaikea kuvitella modernia urheilua²⁷. Suoritus on myös terveys- ja kuntoliikunnan perusyksikkö, sillä terve, hyväkuntoinen ruumis selviytyy työyhteiskunnan tehtävistä sekä yhä lisääntyvistä vapaa-ajan "velvoitteista" myös liikuntaharjoitteiden tuottaman suorituskyvyn avulla²⁸. Vaikka suoritusurheilu sopiikin parhaiten kuvaamaan yleisurheilun kaltaista urheilumuotoa, jossa tulos todetaan sentteinä, grammoina ja sekunteina, niin sama

suorittamisen määrällinen logiikka on läpitunkenut myös kuntoliikuntaan sekuntikelloina, sykemittareina ja toistokertoina. Suorittamisen tulos on tällaisessa kuntoliikunnassa kuitenkin hieman toinen: kun kilpaurheilija tähtää mitattaviin heittoihin, hyppyihin ja nopeuksiin, niin fitness-ideologiassa mittari asetetaan ruumiiseen, sen ominaisuuksiin, ulottuvuuksiin ja rasvaprosentteihin. Suoritus on tavallaan kolonialisoitunut ruumiin kokemuksen. Samalla suorittaminen on muuttunut tiettyjen mies- ja naisideaalien saavuttamisesta käytäväksi elämänkaaren kestäväksi selviytymistaisteluksi.

Huippusuoritukset eivät useinkaan onnistu ilman kipua ja kärsimystä, joita sairaudet, loukkaantumiset ja kipukynnystä nostavat harjoitukset kasvattavat. Urheilijoille lause "pieni kipu ei koskaan tee pahaa", on urheiluun sisäänrakennettu periaate, johon uran aikana sosiaalistutaan²⁹. Kuntourheilussakin kärsimys tuntuu olevan ydinasia, joka motivoi ainakin keski-ikäisiä suomalaisia miehiä harjoittelemaan ja juoksemaan maratoneja³⁰. Kärsimyksen kestämisestä syntyvät miehiset tarinat, joiden avulla miehet erottuvat pojista, naisista ja epämiehekkäistä miehistä. Urheilussa voidaankin puhua "kivun periaatteesta", jonka mukaan kipua on miehisesti kestävä. Jos satuttaa itsensä, ei siitä saa naismaisesti valittaa³¹.

Matkalla voittoihin on suoriuduttava rankasta harjoittelusta ja on kestävä kipua. Itse voitto, paremmuuden osoitus, on kuitenkin kilpailemisen idea, joka motivoi harjoittelemisen. Erilaisten kilpailujen voittamisen merkitys on länsimaissa jatkuvasti lisääntynyt. Voiton ja kilpailun metaforat ovat urheilusta siirtyneet politiikkaan, talouteen ja kansojen välisiin suhteisiin. Vaikka moderni urheilu onkin pohjimmiltaan symbolista kilpailua suhteessa konkreettiin esikuvaansa metsästyksen³², niin urheilu on saattanut juuri symbolien suuremman merkityksen vuoksi viime aikoina koventua. Urheilevalle yksilölle voittaminen on kuitenkin melko kehittymätön tapa itsearviointiin, mistä on osoituksena sekin, että jatkuvat voitotkaan eivät välttämättä rakenna hänelle hyvää itsetuntoa³³.

Koska voittaminen on urheilussa tärkeää, on voittoon pyrkiminen fyysistä tai henkistä väkivaltaa käyttämällä melko tavallista. Nykyurheilun väkivalta on sivilisoitunutta, jos sitä verrataan Antiikin tai keskiajan urheiluihin. Kun vielä keskiajalla väkivalta oli kontrolloimatonta ja raakaa affektiväkivaltaa, niin nykyajan urheilussa väkivalta on yleensä kontrolloitua ja instrumentaalista väkivaltaa, joka ei ole yleensä itsetarkoituksellista, vaan keino voiton saavuttamiseksi.³⁴

Tällainen säännelty väkivalta kuuluu myös monien urheilulajien luonteeseen - esimerkiksi nyrkkeily, kontaktikarate ja monet muut kamppailulajit olisivat mahdottomia ilman kontrolloitua toisen vahingoittamista. "Urheiluun kuuluvan" väkivallan hyväksyntä onkin erittäin yleistä, sillä urheilu on usein yksinkertaista, fyysistä ja maskuliinista "kovaa peliä", joka edellyttää myös väkivallan kohteelta tietyn asteista hyväksyntää. Suuri merkitys on myös sillä minkälainen väkivallan "alakuultuuri" lajiin on muodostunut³⁵. Kun urheilussa ei pystytä tarkoillakaan kirjoitetuilla säännöillä määrittelemään sallitun ja kielletyn väkivallan rajaa, niin urheilujärjestelmien eettisyys on ulkopuolisen silmin joutunut viime aikoina monesti koetukselle. Esimerkiksi epäurheilijamainen vastustajan häirintä tuntuu nykyään olevan yksi hyväksytyistä pelistrategioista³⁶.

Väkivallan kuuluminen urheilukentille on hyväksyttävää, koska se kuuluu urheilun luonteeseen, se on "luonnollista". Luonnollista on urheilussa myös naisten asema "toisena", heikompana ja urheilullisesti huonompana sukupuolena. Pitkään kuviteltiin, että naiset eivät voi biologiansa vuoksi harrastaa lainkaan urheilua. Kehitys on tässä suhteessa ollut nopeaa ja naisille soveltumattomia urheilulajeja on enää muutama. Sen vuoksi onkin ihmeellistä, että Suomen kouluissa yläasteelta lukioon, joissa liikuntakasvatuksen ei pitäisi olla kilpaurheilua, tytöt ja pojat on edelleen lähes poikkeuksetta jaettu eri ryhmiin. Syyn täytyy liittyä ainakin peitellysti biologiaan, koska naisten ja miesten eri urheilulajien harrastamisessa ei ole nykyään paljонkaan eroja³⁷. Myöskään liikunnallinen kyvykkyys ei jakaudu sukupuolen mukaisesti eikä päteväälle liikunnanopettajalle heterogeenisen ryhmän pitäisi olla mikään ongelma.

Siihen, että naiset ja miehet nähdään urheilussa toisensa poissulkevinä, ei löydy perusteita välttämättä edes biologiasta, sillä naisten ja miesten väliset biologisetkin erot muodostavat eräänlaisen jatkumon. Naisisina ja miehisinä pidetyt ominaisuudet voivat sekoittua yksilöissä niin, että miehellä voi olla näkyvistä sukupuolitunnusmerkeistä huolimatta biologisia ja psykososiaalisia piirteitä ja ominaisuuksia, joiden mukaan hänen pitäisi olla nainen. Sama pätee tietysti myös päinvastoin.³⁸ Monet asiantuntijat ovatkin sitä mieltä, että urheilussa käytettävää geneettistä sukupuolitestistä ei nykyaikana tarvita, koska se on vain osatotuus kompleksisesta asiasta ja lisäksi se alistaa naisia³⁹. Geneettisesti epäpuhtaiden naisten "metsästys" voi johtua myös miesurheilujohtajien tuntemasta pelosta naisten suorituskyyä kohtaan, mikä on osoittautunut oletettua suuremmaksi monissa

urheilulajeissa. Naisten geneettinen "toiseus" on myös osoitettu horjuvaksi totuudeksi, kun tarkastellaan ihmisyyksilön biologista kehitystä eri sukupuoliksi⁴⁰.

Epäpuhtauden vastapainoksi on puhtaus tai objektiivisuus kuulunut urheilun perinteikkäisiin hyveisiin, vaikka ammattilaisuus ja doping ovatkin pahasti horjuttaneet urheilun puhtasotsaista ideologiaa. Urheilutulosten ja ennätystenkin pitää tämän periaatteen mukaan olla vertailukelpoisia, vaikka olosuhteet, maan erilainen painovoima, ilman tiheys ja jopa lämpölaajeneminen voivat vaikuttaa tuloksiin - "jäniksistä" puhumattakaan. Urheilun objektiivisuus pitää sisällään lupauksen, jonka perusteella kuka tahansa voi nousta voittajaksi. Urheilun epäpoliittiseen maailmaan ei ole kuulunut tietämys siitä, että menestys korreloikin paremmin urheilujärjestelmien tehokkuuden, protestanttisen työmoraalin, urheilun kansallisen merkityksen tai urheilulajin perinteiden kanssa kuin yksilöiden objektiivisten kykyjen kanssa.

Urheilun epäpoliittisuus on myös ollut harvainvaltaista, parhaana esimerkkinään itse itseään täydentävä kansainvälinen olympiakomitea. Urheilijoilla itsellään ei ole juuri ollut päätösvaltaa urheilujärjestelmien millään tasolla. Urheilijan on pitänytkin noudattaa johtajien tekemiä sääntöjä pelatessaan, vaihtaessaan seuraa ja jopa joutuessaan väärin tuomituksi. Asioiden kyseenalaistaminen onkin urheilijoille vaikeaa, koska jo pienestä pitäen opitaan sääntökuuliaisuuteen ja käytäntöihin, joita pidetään tosiasioina ja siten selviöinä.

Urheilulle tyypillisten käytäntöjen perusteella voidaan siis sanoa, että pojat sosiaalistuvat urheilujoukkueissa pääasiassa suorittamiseen eivätkä kokemiseen, kivun kestämiseen eivätkä urheilusta nauttimiseen, voittamiseen eivätkä kamppailemiseen, ulkoiseen menestymiseen eivätkä sisäiseen onnistumiseen, väkivaltaisuuteen eivätkä rauhanomaisuuteen, luonnolliseen (biologiseen) ylemmyyteen eivätkä kulttuuriseen suhteeseen, objektiivisiin faktoihin eivätkä subjektiivisiin mielipiteisiin, vahvoihin johtajiin eivätkä demokraattisiin menettelytapoihin.

Urheilu ja maskuliinisuus: purkamista ja rakentamista

Urheilumaailman organisaatioissa ja journalismissa näyttäisi olevan jonkin verran tilaa musta-valko -asetelman ylittämiseen mieskysymyksissä. Pehmomies ei ole enää ainut vaihtoehto perinteiselle valtavirtamiehisyydelle. Muitakin maskuliinisuuksia on

alettu tunnistaa. Sen sijaan urheilun vaatimukset, perimmäiset tavoitteet ja käytännöt tuntuvat olevan rautahäkki, jota vastaan argumentoiminen näyttää johtavan välttämättä hedelmättömään vastakkainasetteluun. Kun urheilu on aikojen kuluessa luonut vahvan symbioosin oikean miehisyyden kanssa, niin vaihtoehdoksi näyttää jäävän joko urheilusta tai miehisyydestä luopuminen. Onko urheilu siis lopultakin elämänaalue, joka vaatii menestyvältä harrastajaltaan kovien ja lähes epäinhimillisten käytäntöjen omaksumista?

Juuri tästä on nyt kysymys. Yhteiskunnassamme on toki muitakin arvostettuja ja hegemonisia maskuliinisuuksia kuin urheilijan tai urheilullisen miehen edustama maskuliinisuus. Mutta ovatko edellä käsittelemäni urheilun käytännöt niin vahvoja ja muuttumattomia, että myös niihin ankkuroitu oikea maskuliinisuus on kykenemätön kehittymään. Kuviossa 2. (Urheilukäytäntöjen trialektiikka) olen listannut nämä käytännöt ja nimennyt ne "Se"-urheiluksi⁴¹. Urheilun harrastajille ja seuraajille "Se"-urheilun käytännöt ovat niin sisäistettyjä, että niiden kyseenalaistaminen vertautuu pyhäinhäväistykseen tai ne kierretään "juhlapuheliturgialla", jossa korostetaan urheilun sosiaalisia ja kasvattavia puolia.

Asiaan voi suhtautua toisinkin: urheilun ja oikean miehisyyden symbioottinen yhteys on sekin sosiaalinen konstruktio, joka on rakentunut ja rakennettu tietystä historiallisesta tilanteesta. Se voidaan yhtä hyvin purkaa ja sen tilalle voidaan rakentaa myös muita urheilullisia maskuliinisuuksia tai maskuliinisia urheiluja. Kysymyksen voi esittää esimerkiksi näin: hyötyykö nykyurheilija siitä, että urheileminen koetaan melko vanhakantaisten maskuliinisten käytäntöjen kantajana? Monet käytännöistä on liimattu kiinni urheiluun jo vuosikymmeniä sitten. "Se"-urheilu voidaankin tulkita näkökulmasta riippuen joko kaikin tavoin positiivisena, länsimaisissa yhteiskunnissa menestymiseen johtavana välttämättömyytenä tai päinvastoin negatiivisena, patriarkaalisessa ja epätasa-arvoisessa kulttuurissa taistelemisena.

Näkökulman valintaan vaikuttaa se kulttuurinen paikka ja yhteiskunnallinen valta-asema, mistä kukin asiaa katsoo. Tästä syystä urheiluliike aikoinaan jakautui porvarilliseen ja työväenluokkaiseen urheiluliikkeeseen. Jaolla ei kuitenkaan enää pitkään aikaan ole ollut suurta merkitystä, koska suomalainen työväenurheilu omaksui myös pääpiirteissään "Se"-urheilun periaatteet. Integroituminen ei kuitenkaan ole ainut vaihtoehto. Naisten "luokkahan" ylläpiti ja -pitää vuosisadan alun ensimmäisen aallon feminismien ideoiden pohjalta edelleenkin omaehtoista

naisliikuntakulttuuriaan elinvoimaisena. "Minä"-urheilun kokemuksellisuus ja subjektiivisuus onkin paljolti naisliikkeen ansiota, vaikka 1960-luvulla alkanut toisen aallon tasa-arvofeminismi on saanut aikaan myös sen, että naisten erottautuminen, separaatiostrategia, on muuttunut läheiseksi yhteistyöksi muun urheiluliikkeen kanssa. Yhteistyö ei aina tarkoita vahvemman käytäntöjen hyväksymistä, vaan yhteistyössä kummatkin osapuolet muuttuvat. Pelkkä "Sinä"-urheilun mahdollisuus todistaa sen puolesta, että vaihtoehtoiset tulkinnat ovat mahdollisia jopa urheilun konservatiivisessa maailmassa.

Kysymys urheilusta ja maskuliinisuudesta onkin eräässä mielessä kysymys symbolien muuttumisesta ja muuttamisesta, entisten purkamisesta ja uusien rakentamisesta. Suomalainen jääkiekkoilija osoitti viime kauden aikana todeksi sen, että "Se"-urheilun maskuliinista hegemoniaa on jo voitu tuloksekkaasti muuttaa ilman vajoamista epämiehekkyyteen⁴². Voi olla, että uudistaminen onnistuu paremmin, kun esimerkin antaa toisenlaisesta mieskulttuurista tullut auktoriteetti. Selvää on toki sekin, että suomalainen miesurheilija on edeltäjiään monin tavoin paremmin varustautunut ottamaan vastaan uusia ajatuksia jopa omasta miehisyydestään.

Urheilujärjestelmissä ja -julkisuudessa neuvotellaan nykyään lähes päivittäin julkisemmin tai piiloisemmin sukupuolisuutta, sopivaa miehisyyttä tai naisisuutta⁴³. Urheilussa kilpailevat maskuliinisuudet ovat näiden neuvottelujen tuloksena muuttuneet ja muuttumassa moniäänisimmiksi, perinteiset hierarkiat ovat korvautumassa uusilla⁴⁴.

Urheilussa kilpailevat tulevaisuudessa yhä moninaisemmat maskuliinisuudet ja niiden hierarkia on jatkuvassa muutoksen tilassa. Urheilevat ja urheilua seuraavat yksilöt, urheilevat ryhmät ja urheilun erilaiset instituutiot joutuvatkin yhä useammin ottamaan kantaa siihen, mitä he urheilun ja miehisyyden suhteesta hyväksyvät, hylkäävät tai haluavat muuttaa.

Kuvio 1:

Urheilujulkisuuden hierarkiset maskuliinisuudet:

- hegemonisista marginaalisiin ja stigmatisoituihin miesurheilijatyyppeihin

h
e
g
e
m
o
i
a

Suoritusurheilija

Mediaurheilija

Tieteellisen valmennuksen tuote

Karismaattinen sankari

Selittäjä

Urheilupoliitikko

m
a
r
g
i
n
a
a
l
i

Uskonveli

Ulkomaalainen

Androgyyni

Traaginen sankari

Vammaisurheilija

s
t
i
g
m
a

Menestymätön urheilija

Homoseksuaali

Vanha

Uusi

Kuvio 2:

Urheilukäytäntöjen trialektiikka:

"Se"-urheilu

suorittaminen
kärsiminen
voittaminen
menestys (ulkoinen)
väkivaltaisuus
luonnollisuus
objektiivisuus
oligarkisuus
(tosiasia)

"Minä"-urheilu

kokeminen
nauttiminen
kamppaileminen
onnistuminen (sisäinen)
rauhanomaisuus
yhteiskunnallisuus
subjektiivisuus
demokraattisuus
(kokemus)

"Sinä"-urheilu

tekeminen
tunteminen
yrittäminen
tukeminen
neuvotteleminen
tulkinnallisuus
dialogisuus
kommunikoivuus
(ymmärrys)

Kirjallisuus

Badinter, Elisabeth, 1993: Mikä on mies? Tampere, Vastapaino.

Bourdieu, Pierre, 1986: Miten ollaan urheilullisia. Teoksessa Bourdieu, Pierre: Sosiologian kysymyksiä. Jyväskylä, Vastapaino.

Carrigan, Tim; Connell, Bob & Lee, John, 1985: Toward a New Sociology of Masculinity. *Theory and Society*, 5 (14), 551-604.

Connell, Bob, 1990: An Iron Man. The Body and Some Contradictions of Hegemonic Masculinity. Teoksessa Sport, Men and the Gender Order. *Critical Feminist Perspectives*, toim. Messner, Michael A. ja Sabo, Donald F. Champaign, Human Kinetics Publishers.

Curry, Timothy, 1993: A Little Pain Never Hurt Anyone: Athletic career socialization and the normalization of sport injury. Paperi esitetty ICSS:n kongressissa Sport in Space and Time, 29.6.-4.7.1993, Wien.

De la Chapelle, Albert, 1992: Naisurheilijoiden sukupuolitestaus. *Liikunta & Tiede* 29 (4), 28-31.

Dunning, Eric, 1986: Sport as a Male Preserve: Notes on the Social Sources of Masculine Identity and its Transformations. Teoksessa Elias, Norbert & Dunning, Eric, 1986: Quest for Excitement. *Sport and Leisure in the Civilizing Process*. Oxford, Basil Blackwell.

Dunning, Eric, 1993: Sport in the Civilising Process: Aspects of the Development of Modern Sport. Teoksessa *The Sports Process. A Comparative and Developmental Approach*, toim. Dunning, Eric; Maguire, Joseph, A.; Pearton, Robert, E. Champaign, Human Kinetics Publishers.

Eichberg, Henning, 1987: Liikuntaa harjoittavat ruumiit. Jyväskylä, Vastapaino.

Eichberg, Henning, 1994: The Narrative, the Situational, the Biographical. *Scandinavian Sociology of Body Culture Trying Third Ways*. *International Review for the Sociology of Sport*, 29 (1).

Elias, Norbert, 1986: An Essay on Sport and Violence. Teoksessa Elias, Norbert & Dunning, Eric, 1986: Quest for Excitement. *Sport and Leisure in the Civilizing Process*. Oxford, Basil Blackwell.

Hall, Ann M., 1990: How Should We Theorize Gender in the Context of Sport. Teoksessa Sport, Men and the Gender Order. *Critical Feminist Perspectives*, toim. Messner, Michael A. ja Sabo, Donald F. Champaign, Human Kinetics Publishers.

Heinilä, Kalevi (toim.), 1977: Nainen suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Jyväskylän yliopisto, liikuntasuunnittelun laitos, tutkimuksia 15.

Helsingin Sanomat, 27.11.1993.

Hiltunen, Pekka, 1993: Jullikoiden mustelmia ja perusjätkien peltivaurioita. *Helsingin Sanomat*, 13.6.1993.

Hoikkala, Tommi, 1989: Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki, Gaudeamus.

Iltalehti, 21.4.1993.

Iltä-Sanomat, 1.12.1993.

Ingham, Alan, G. & Hardy, Stephen, 1993: Introduction: Sport Studies Through the Lens of Raymond Williams. Teoksessa *Sport in Social Development. Traditions, Transitions and Transformations*, toim. Ingham, Alan, G. & Loy, John, W. Champaign, Human Kinetics Publishers.

Itkonen, Hannu & Ranto, Esko 1990: Elämäntyylit, nuoriso ja liikunta. TUL:n nuorisotutkimusprojekti.

Jackson, David, 1990: *Unmasking Masculinity. A Critical Autobiography*. Lontoo, Unwin & Hyman.

Jokinen, Kimmo, 1989: Skeittaus, break ja muuttuva ruumiinkulttuuri. Teoksessa *Hölkääjiä, sählääjiä, skeittaajia*, toim. Suomi, Kimmo; Jokinen, Kimmo & Tiihonen, Arto. Turenki, Opiskelijoiden Liikuntaliitto sarja A:1.

Karisto, Antti, 1988: Liikunta ja elämäntyylit. Teoksessa Sironen, Esa: *Uuteen liikuntakulttuuriin*. Jyväskylä, Vastapaino.

Kortteinen, Matti, 1992: *Kunnian kenttä*. Hämeenlinna, Hanki ja jää.

Koski, Markku, 1992: *Matti on Matti*. Teoksessa *Urheilukirja*, toim. Sironen, Esa; Tiihonen, Arto; Veijola, Soile. Jyväskylä, Vastapaino.

Laine, Leena, 1992: Suomi huippu-urheilun suurvaltana. Teoksessa Pyykkönen, Teijo: *Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Helsinki, LTS 131, VAPK.

Laitinen, Arja (toim.), 1983: *Liikunta ja nainen*. Jyväskylän yliopisto, liikuntasuunnittelun laitos, opetusmonisteita 10.

Laitinen, Arja ja Tiihonen, Arto, 1990: *Narratives of Men's Experiences in Sport*. *International Review for the Sociology of Sport*, 25, (3).

Lehtinen, Ismo; Mustonen, Pasi & Tapani, Pekka, 1987: *Aggressiivisuuden ja väkivallan ilmeneminen jääkiekossa*. Julkaisematon liikuntapedagogiikan pro gradu. Jyväskylän yliopisto, liikuntakasvatuksen laitos.

Liikkanen, Mirja; Pääkkönen, Hannu; Toikka, Ari; Hyytiäinen, Pirjo, 1993: *Vapaa-aika* numeroina 4. Helsinki, Tilastokeskus.

Messner, Michael, 1987a: *The Meaning of Success: The Athletic Experience and the Development of Male Identity*. Teoksessa Brod, Harry: *The Making of Masculinities: The New Men Studies*. Boston, Allen & Unwin.

Messner, Michael, 1987b: *The Life of a Man's Seasons: Male Identity in the Life Course of the Jock*. Teoksessa Kimmel, Michael: *Changing Men: New Directions in Research on Men and Masculinity*. Lontoo, Sage.

Morgan, David, 1992: *Discovering Men*. London, Routledge.

Palonen, Kari, 1992: *Urheiluselostuksen poliittinen luenta*. Teoksessa *Urheilukirja*, toim. Sironen, Esa; Tiihonen, Arto; Veijola, Soile. Jyväskylä, Vastapaino.

Pirinen, Riitta, 1993: *Hymyn takana piilee voimainen*. Naisurheilijahahmojen representoimat naiseudet naistenlehdissä 1950-luvulta 1980-luvulle. Jyväskylän yliopisto, Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. *Lisensiaatintutkimus*.

Pronger, Brian, 1992: *The Arena of Masculinity. Sports, Homosexuality and the Meaning of Sex*. New York, St. Martin's Press.

Riess, Steven A., 1991: *Sport and the Redefinition of American Middle-class Masculinity*. *The International Journal of the History of Sport*, 8, (1), 5-27.

Roos, J.P., 1989: Liikunta ja elämäntapa. Nautintoa vai itsekuria. Jyväskylä, Nykykulttuurin tutkimusyksikkö.

Sabo, Don, 1990: The Myth of the Sexual Athlete. Teoksessa Abbott, Franklin: Men & Intimacy. Freedom, The Crossing Press.

Sabo, Donald & Panepinto, Joe, 1990: Football Ritual and the Social Reproduction of Masculinity. Teoksessa Sport, Men and the Gender Order. Critical Feminist Perspectives, toim. Messner, Michael A. ja Sabo, Donald F. Champaign, Human Kinetics Publishers.

Siltala, Juha, 1993: Sankaripoikia. Image (1), 20.

Sparkes, Andrew, C., 1992: Research in Physical Education and Sport: Exploring Alternative Visions. London, The Falmer Press.

SVUL:n valmentajakoulutus uudistuu, 1992. Liikunta & Tiede 29 (4), 44.

Tiihonen, Arto, 1992: Eka kilpailu, Miesten maailmaan, Jaliskronikka, Katsomon kuolema, Astma. Teoksessa Sironen, Esa; Tiihonen Arto; Veijola, Soile (toim.): Urheilukirja. Tampere, Vastapaino.

Tiihonen, Arto, 1993: Urheilijaksi, sankariksi, mieheksi? Urheilun initiaatiot ja mieheksi kasvamisen kontekstit. Nuorisotutkimus 11, (4).

Tiihonen, Arto, 1994a: Asthma - the Construction of the Masculine Body. International Review for the Sociology of Sport, 29, (1).

Tiihonen, Arto, 1994b: OLLiksi tuleminen - moniääninen OLL-tulkinta. Teoksessa Tiihonen, Arto (toim.): Monenlaista kiitäjää - OLLin oppivuodet 1971-1994. Opiskelijoiden Liikuntaliitto sarja A2/1994. Helsinki, Yliopistopaino.

Vuolle, Pauli 1986: Urheilun kulutus: Penkkiurheiluharrastus. Teoksessa Näin suomalaiset liikkuvat, toim. Vuolle, Pauli; Telama, Risto; Laakso, Lauri. Helsinki, VAPK.

Viitteet

¹ Carrigan, Connell ja Lee 1985, 551-604. ks. Tiihonen 1994b, 129-157.

² Carrigan, Connell ja Lee 1985, 551-604.

³ Sabo ja Panepinto 1990, 115-126.

⁴ Laitinen & Tiihonen 1990, 185-200. Tiihonen 1992, 37-41; 99-130; 311-328. Tiihonen 1993, 23-30. Tiihonen 1994a, 51-61.

⁵ Vähäsöyri ja "Nuori Suomi" -ideologian eron voi pelkistää lainaamalla SVUL:n koulutussuunnittelija Kari Niemi-Nikkolaa (SVUL:n... 1992, 44), jonka mielestä "Lasten kanssa toimivien pitää saada tietoa lapsen yleisestä kehityksestä ja lasten ohjaamisesta eikä mitokondrioista".

⁶ Siltala 1993, 20. Siltalan mielestä "Suomen kohtalo on oudolla tavalla koodautunut suurmiessuoritukseen. Yksin pärjäävän kulttuuriheroksen on luotava maa uudestaan. Yksikin suuri yksilösuoritus palauttaa järkkyyneen elämänuskon, odotusten pettyminen taas näyttää osoittavan tosiksi pahimmat epäilyt omasta kelvottomuudesta, velttoudesta ja likaisuudesta." Falunin kisojen uutisointia analysoidessaan hän huomaa, että "... muutamat metrit

ratkaisevat kansakunnan tulevaisuuden. Hypyn mitta on miehen mitta. Jos hyppy saadaan sujumaan, muutkin asiat lähtevät käyntiin ja itsetunto palaa."

⁷ Kortteinen 1992. Kortteisen elävä kuvaus suomalaisen työelämän muutoksista ja muutosvastarinnasta on hyvä esimerkki siitä, mitä kaikkea voi tapahtua myös urheilun tuotantolaitoksissa. Erojakin on, sillä työelämässä ammattiyhdistysliikkeet pystyvät mobilisoimaan vastarintaa vaikei sitä lattiatasolla olisikaan, kun urheiluelämässä vastarinta on konkretisoitunut vain muutaman äänekkään urheilijan kritiikeissä, mutta myös symbolisemmalla tasolla jopa laji- ja uravalintavaiheessa - valitsemalla laji, joka on "fiiliksellään" parempi. Ks. Itkonen & Ranto 1990.

⁸ Koski 1992, 153-170.

⁹ Hoikkala 1989. Hoikkalan mielestä nuorisokuvat ja nuorisodiskurssit muotoutuvat niistä näkökulmista, mitä kulloisellakin toimijalla/toimittajalla nuoriin on.

¹⁰ Palonen 1992, 171-186. Palonen kuvaa artikkelissaan urheilutoimittajadiskurssien muutosta ja esittää kritiikkiä suomalaiseen urheilujournalismiin.

¹¹ Vuolle 1986, 203-226.

¹² Connell 1990, 83-95.

¹³ Tässä esitettävä pohjautuu pitkäaikaiseen epäsystemaattiseen sanomalehtien urheilusivujen TV:n urheiluohjelmien seurantaan. Malli on teoreettinen, jota tosin koettelen empiirisestikin meneillään olevassa tutkimuksessa Helsingin Sanomien urheilusivujen maskuliinisuuskurssista viimeisten 20 vuoden ajalta.

¹⁴ Pirinen 1993. Riitta Pirinen tutki naistenlehtien naisurheilijakertomuksia 1950-luvulta 1980-luvun alkuun. Hän (1993, 2) kirjoittaa: "Naisurheilijat ovat tulleet tänä aikana näkyvimmiksi lehtien sivuilla. Pysähtyneisyys on leimaa-antavaa naiseuksien representaatioille, naiseuden tyypit ovat säilyneet samantyyppisinä vuodesta toiseen. Tämä kertoo taustalla olevien kulttuuristen sukupuolikäsitysten muuttumattomuudesta tekstimaailmassa, jossa kohtaa naistenlehtien ja urheilun voimakkaasti sukupuolistuneet, sukupuolittuneet maailmat. Naisurheilijahahmot rakentuvat Miehestä ja Naisesta, ts. dominoivina esiintyvistä sukupuolen jäsennyksistä ko. maailmoissa.". Voi olla, että miesurheilijoiden representaatioita tutkittaessa päädyttäisiin samaan tulokseen. Oma kiinnostukseni kuitenkin kohdistuu näiden mieheyden tyyppien arvojärjestyksen, hierarkian, muuttumiseen vuosien varrella.

¹⁵ Laine 1992, 228-233.

¹⁶ Bourdieu 1986, 152-168.

¹⁷ Karisto 1988, 43-74. Kirjoittaja kuvaa suomalaisten liikuntaharrastamishabitusten eriytymistä ja muuntumista.

¹⁸ Laine 1992, 223-227. Kappaleessa "Urheilu auttaa eteenpäin" kirjoittaja osoittaa, että urheilulla oli vuosisadan alkupuoliskolla selvä merkitys sosiaaliselle nousulle.

¹⁹ Riess 1991, 5-27.

²⁰ Sabo 1990, 16-20.

²¹ Pronger 1992, 10; 261-272.

²² Dunning 1986, 267-283. Messner 1987b.

²³ Hiltunen 1993. Terveyskasvattajat ovat huomanneet saman miesmetaforaongelman miesurheilijajulisteissaan, jotka eivät puhuttele nuoria miehiä. Miehen malli on liian kapea,

kuten lainauksesta voi todeta: "Kuvista tuijottaa joku Jukolan veljeksistä, tai ruskeatukkainen insinööri tai hitsari, eli kaikkien ja ei kenenkään näköinen perusmies. Paljon heikkikinnusta, ei häivähdystäkään jormauotista".

²⁴ Carrigan, Connell ja Lee 1985, 551-604.

²⁵ Laitinen 1983. Heinilä 1977. 1970-luvulla seurojen jäsenistä naisia oli noin 30% ja johtotehtävissä (seura-piiri-liitto) 10 prosentin kummankin puolen jääden yleensä 10% alle. Kovin paljon tilanne ei vielääkään ole muuttunut.

²⁶ Pronger 1992. Morgan 1992. Jackson 1990.

²⁷ Eichberg 1987, 49-63. Kirjoittaja puhuu modernista urheilusta mieluiten suoritusurheiluna. Myös tulosurheilu -termiä käytetään laajasti.

²⁸ Jokinen 1989, 101-148.

²⁹ Curry 1993.

³⁰ Roos 1989.

³¹ Sabo & Panepinto 1990, 115-126.

³² Elias 1986, 150-174.

³³ Messner 1987a, 193-209.

³⁴ Dunning 1993, 39-70.

³⁵ Lehtinen et al 1987.

³⁶ Iltalehti, 21.4.1993. Suomen jääkiekkomaajoukkueen virallinen valmennusasiantuntija Sakari Pietilä (vuonna 1993) kertoi julkisesti soveltamastaan taktiikasta häiritä vastustajan vaihtopenkkiä ärsyttämällä vastustajan hermoherkkiä pelaajia tekemään sääntöjen vastaisia tekoja jäällä. Siviilioikeus puhuisi luultavasti rikokseen yllyttämisestä, mutta urheilun maailmassa tällainen ei tunnu aiheuttaneen edes eettisiä pohdintoja.

³⁷ Liikkanen et al 1993. Tilastokeskuksen vuonna 1991 tekemässä tutkimuksessa yleisimpien liikunta- ja urheilulajien (25 kappaletta) joukossa erottuivat naiset ja miehet selvästi tai melko selvästi toisistaan vain kävely-lenkkeilyn, pyöräilyn, ohjatun voimistelun (naiset enemmän), jalkapallon ja jääpelien (miehet enemmän) osalta. Ohjattu voimistelu on selkeimmin yhden sukupuolen laji.

³⁸ Hall 1990, 223-239.

³⁹ De La Chapelle 1992, 28-31. Lääketieteellisen genetiikan professorin mielestä "nainen on henkilö, joka näyttää naiselta, tuntee olevansa nainen ja on etunimeltään nainen" (1992, 31). Hänen mielestään geneettinen sukupuoli on anatomiseen, psykologiseen tai lailliseen sukupuoleen nähden kaikkein merkityksettömin sukupuolen määrittelyssä.

⁴⁰ Badinter 1993, 61-71. Badinter osoittaa, että geenit eivät vielä tee miestä, vaan siihen tarvitaan sekä sukuhormoneja, testosteronia, että ennen kaikkea mieheksi kasvattamista.

⁴¹ Eichberg 1994, 99-112. Oma jaotteluni ja kaavioni on kehitelty Eichbergin esimerkin pohjalta, jossa hän kuvailee tietoisuuden trialektiikkaa. Trialektiikka rakentuu kolmelle tieteellisiä paradigmojakin kuvaavalle perustalle eli objektiivisuudelle, jonka maailmasuhdetta kuvaa observointi (tarkkailu), subjektiivisuudelle; maailmasuhde introspektio (takauma, muistelu) ja relatiivisuudelle (suhteellisuudelle); maailmasuhde dialogi (vuoropuhelu).

⁴² Ingham & Hardy 1993, 1-16. Kirjoittajat korostavat, Gramscian mukaisesti, että hegemonia on aina prosessi, joka realisoituu erilaisten kokemusten, suhteiden ja käytäntöjen kautta. Hegemoniaa pitää myös jatkuvasti uudistaa, luoda uudestaan, puolustaa ja muuttaa. Sitä myös aina vastustetaan, rajoitetaan ja haastetaan vaihtoehtojen taholta. Kirjoittajien mielestä sukupuolikysymys on perimmäinen esimerkki nykyurheilun hegemonian kritiikistä ja feminismi on yksi sen vaihtoehtoisista haastajista (1993, 13).

⁴³ Helsingin Sanomat, 27.11.1993. Ilta-Sanomat, 1.12.1993. Tästä jatkuvasti käytävästä katkerastakin neuvottelusta ovat kuvaavina esimerkkeinä HIFK:n miesten jääpallojoukkueen valmentaja Hanna Teerijoki ja Jokereiden ex-valmentaja Alpo Suhonen. Kummatkin ovat haastaneet perinteisen, urheilijan ja hegemonisen maskuliinisuuden paljastavasti pintaan. "On mielenkiintoista seurata, millä lailla HIFK:n peli muuttuu akkavallan alaisuudessa. Poninhäntäpäinen Tuomo Säävälä luotsasi HIFK:ta vuosia, joiden aikana seura jäi paikalliskilpailija Botnian jalkoihin", kirjoitti HS. IS:n jutun mukaan jääkiekon maajoukkuepelaaja sanoi kurinalaisuuden tärkeyttä korostaneelle maajoukkuevalmentajalle (Suhonen): "Mitä sinä voit kurista tietää, kun et ole armeijaakaan käynyt?"

⁴⁴ Sparkes 1992, 9-60. Urheilututkimuksessakin neuvotellaan hegemoniasta eri tieteellisten paradigmojen välillä, mikä tietysti vaikuttaa siihen minkälaisia tulkintoja tiede urheilusta tuottaa. Kirjoittajan mielestä järkevin vaihtoehto olisi erojen hyväksyminen ja tiedetraditioiden välinen "polyvokalisismi", moniääninen tiedeyhteisö. Urheilututkimuksenkin tulisi heretä "polyvokaaliseksi", koska vain ymmärtämällä toisia voi itsekin oppia ja kehittyä.